

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА

для студентів

спеціальностей:

- 012 Дошкільна освіта
- 013 Початкова освіта
- 014.11 Середня освіта (Фізична культура)
- 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)
- 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)
- 022 Дизайн (Графічний дизайн)
- 024 Хореографія
- 061 Журналістика (Видавнича справа та редагування)
- 081 Право
- 231 Соціальна робота (Соціальна педагогіка)

освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр

Київ-2023

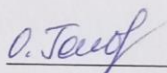
Розробник Бацук Ольга Петрівна, викладач циклової комісії суспільних
и: дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум»
Київського університету імені Бориса Грінченка.
Пандазі Анастасія Володимирівна, викладач циклової комісії
економіко-математичних дисциплін і менеджменту Фахового коледжу
«Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

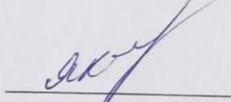
Викладачі: Бацук Ольга Петрівна, викладач циклової комісії суспільних
дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум»
Київського університету імені Бориса Грінченка.
Пандазі Анастасія Володимирівна, викладач циклової комісії
економіко-математичних дисциплін і менеджменту Фахового коледжу
«Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії
суспільних дисциплін і правознавства
Протокол від 31 серпня 2022 року № 1

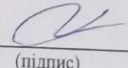
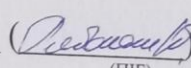
Голова циклової комісії Юлія РЯБОКОНЬ

Робочу програму перевірено
«__» _____ 2022 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора
з навчальної роботи Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 20~~22~~/20~~22~~ н.р. (підпис) (ПІБ), «31» 01 20~~22~~ р., протокол № 1
на 20_/20_ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол №__
на 20_/20_ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол №__
на 20_/20_ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол №__

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	денна форма навчання			
Вид дисципліни	Обов'язкова			
Мова викладання, навчання, оцінювання	Українська			
Загальний обсяг годин	70			
Курс	1		2	
Семестр	1	2	3	4
Обсяг годин, в тому числі:	15	20	17	18
Аудиторні	14	18	16	16
Модульний контроль	1	2	1	2

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Громадянська освіта» є цілеспрямована підготовка студентів до ефективного функціонування в системі демократичних суспільних відносин на основі соціальної взаємодії, громадянської участі та відповідальності

Завданням громадянської освіти є:

- розвиток вільної особистості, яка визнає загальнолюдські та національні цінності, приналежність до української політичної нації, керується у власній поведінці морально- етичними критеріями та почуттям відповідальності;

- розвиток громадянської свідомості особистості, яка поціновує злагоду в суспільстві, почуття патріотизму та приналежність до свого народу, спільні історичні, політичні та культурні цінності своєї держави;

- виховання поваги до людської гідності й дотримання прав людини, демократичних цінностей, верховенства права, справедливості, неупередженості, рівності;

- формування громадянської компетентності студента/студентки, виявами якої є активна громадянська позиція, здатність відповідально реалізовувати свої права та обов'язки в конкретній ситуації, налагоджувати соціальне партнерство та конструктивну взаємодію;

- виховання толерантності, інклюзії та поваги до культурного різноманіття, різних поглядів, релігій, звичаїв і культур, уміння знаходити порозуміння з іншими людьми для досягнення суспільно значущих цілей;

- розвиток політичної, правової, економічної, соціальної, культурної, медійної грамотності студента/студентки, гнучкості й адаптивності, комунікабельності, готовності до співпраці, здатності розв'язувати конфлікти й запобігати дискримінації.

Теоретичні основи курсу складає сукупність філософських, психолого-педагогічних знань та практичних навичок і вмінь, необхідних для системного вивчення і вирішення суспільно-педагогічних проблем; методологічні принципи (гуманізація та демократизація навчально-виховного

процесу; природовідповідність та свободовідповідність; системність; диференціація; міждисциплінарна інтеграція; наступність і безперервність; культуровідповідність; інтеркультурність), що є підґрунтям для конструювання змісту, вибору форм і методів навчання; сучасні філософські, психолого-педагогічні й методичні підходи (особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний, культурологічний, системний, міжпредметний, контекстний, загальношкільний).

Навчальна дисципліна спрямована на розвиток громадянської компетентності студентів як результату навчання у складі таких компетенцій:

- соціально-комунікативна: вміння й навички спілкування та встановлення конструктивних відносин між людьми, діалогу і громадського обговорення суспільно значущих проблем;

- інформаційно-медійна: вміння критично мислити; вміння шукати, аналізувати, оцінювати інформацію, критично оцінювати медіаповідомлення на основі аналізу джерел, соціальної ситуації;

- розв'язання соціальних конфліктів, проблем: уміння розв'язувати соціальні суперечності; формування установки на толерантне розв'язання конфліктів;

- відповідальний соціальний вибір й ухвалення рішень: готовність до ухвалення обґрунтованих рішень на основі усвідомленого й виваженого вибору;

- громадянська участь: установка на відповідальну суспільну діяльність; навички участі в соціальних та політичних процесах

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Громадянська освіта» студент здатен:

- доступно і переконливо висловлювати власну думку, використовувати можливості мови для розкриття тем громадянської освіти; розпізнавати мовні засоби впливу, володіти техніками переконування; вести аргументовану полеміку на відповідну тематику; читати і розуміти перекладені та адаптовані українською літературною мовою першоджерела, авторські наукові публікації; створювати українською мовою (усно і письмово) тексти з громадянознавчої тематики;

- використовувати цифрові технології для пошуку потрібної інформації, її нагромадження, перевірки і впорядкування; досліджувати суспільні проблеми за допомогою сучасних засобів, працювати з великими масивами даних, робити і презентувати висновки, спільно працювати он-лайн у навчальних, соціальних та наукових проектах; створювати вербальні й візуальні (графіки, діаграми, фільми) тексти, мультимедійні презентації та

поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією у процесі аналізу повідомлень мас-медіа; виявляти джерела та авторів інформації, робити коректні посилання;

- активно слухати та спостерігати, брати відповідальність на себе, проявляти громадянську свідомість, соціальну активність та участь у житті громадянського суспільства, аналітично мислити, критично розуміти світ: політику, право, права людини, культуру, релігію, історію, мас-медіа, економіку тощо;

- розвивати власну національно-культурну ідентичність у сучасному багатокультурному світі; окреслювати основні тенденції розвитку культури; зіставляти досягнення української культури з іншими культурами; виявляти вплив культури на особу та розвиток цивілізації.

4. Структура навчальної дисципліни

№ n/n	Назви теоретичних розділів	Кількість годин				
		Разом	Лекцій	Семінарських	Практичні	Самостійна
1 курс						
Розділ 1 Особистість та її ідентичність						
1.	Я – людина. Особистість та її ідентичність	2	2			
2.	Соціалізація особистості	2		2		
3.	Самореалізація людини	2		2		
Розділ 2 Права і свободи людини						
4.	Права і свободи людини. Людська гідність і права людини	2	2			
5.	Еволюція прав людини	2		2		
6.	Механізм захисту прав людини. Права дитини.	2		2		
7.	Права людини та права дитини в умовах збройних конфліктів	2		2		
	Модульний контроль	1				
Розділ 3 Демократичне суспільство та його цінності						
8	Виникнення і зміст демократії. Цінності демократії. Демократична держава	2	2			
9	Громадянське суспільство та правова держава	2	2			
10	Роль громади в житті людини, суспільства і держави			2		
11	Громадянська участь у житті суспільства			2		
12	Коледж- простір для демократії	2		2		
13	Дитячі та молодіжні громадські об'єднання	2		2		
Розділ 4 Україна, Європа, Світ						
14	Інтеграція та глобалізація	2		2		
15	Міжнародне право. Місце та роль України в системі міжнародних відносин	2	2			
16	Україна член європейського та світового співтовариства	2		2		
	Модульний контроль	2				
		<i>За 1 курс</i>	35	10	22	
2 курс						
Розділ 5 Людина в соціокультурному просторі						
17	Людина в соціокультурному просторі	4	2	2		
18	Світ інформації та мас-медіа	4	2	2		
19	Маніпулятивний вплив медіа	4	2		2	
20	Людина і суспільство	4	2	2		
	Модульний контроль	1				
Розділ 6. Економіка						
21	Соціальні цілі економіки	2	2			
22	Місцевий бюджет: основні статті доходів та видатків	2		2		
23	Ринкова економіка	2	2			
24	Економіка домогосподарства	2	2			
25	Родинний бюджет	2			2	
26	Підприємництво	2	2			
28	Ринок праці, аналіз попиту на ринку праці і складання резюме	2			2	
29	Лобювання інтересів та корупція	2		2		
	Модульний контроль	2				
		<i>За 2 курс</i>	35	16	10	6
		Разом	70*	26	32	6

* із врахуванням МКР

5. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Особистість та її ідентичність

Тема 1. Я – людина. Особистість та її ідентичність

Лекція 1. Я – людина. Особистість та її ідентичність(2 год.)

Ідентичність. Види ідентичності. Громадянська ідентичність. Змінний характер ідентичності. Феномен національної ідентичності. Самовизначення. Ідентифікація. Особиста гідність. Совість.

Основні поняття теми: індивід, особа, особистість, громадянин, ідентичність, соціалізація, самовизначення, самореалізація, особиста гідність, совість, сім'я, субкультура.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 2, 9

Семінар 1. Соціалізація особистості (2 год.).

Семінар 2. Самореалізація людини (2 год.).

Розділ 2. Права і свободи людини

Тема 2. Права і свободи людини. Людська гідність і права людини

Лекція 2 Права і свободи людини. Людська гідність і права людини(2 год)

Людська гідність. Людська гідність – основа природного права людини. Природні права людини. Громадянські права людини. Ключові проблеми реалізації державної політики щодо дотримання прав людини.

Основні поняття теми: людська гідність, свобода, гуманізм, права і свободи людини, права дитини, рівність, справедливість, солідарність, верховенство права, відповідальність, порушення прав людини, міжнародні стандарти захисту прав людини, механізми захисту прав людини і прав дитини.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 9

Семінар 3. Еволюція прав людини(2 год)

Семінар 4. Механізми захисту прав людини. Права дитини (2 год)

Семінар 5. Права людини і дитини в умовах збройних конфліктів(2 год)

Розділ 3 Демократичне суспільство та його цінності

Тема 3. Виникнення і зміст демократії. Цінності демократії. Демократична держава

Лекція 3. Виникнення і зміст демократії. Цінності демократії. Демократична держава (2 год)

Виникнення і зміст демократії. Цінності демократії. Демократичні інститути. Конституція та її призначення. Законодавча, виконавча та судова влада в демократичних країнах. Роль політичних партій в демократичній державі.

Основні поняття теми: демократія, влада, державна влада, демократичні процедури, гілки влади, плюралізм, пряма та представницька демократія, політичні партії.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 6, 7, 9

Тема 4. Громадянське суспільство та правова держава

Лекція 4. Громадянське суспільство та правова держава (2 год)

Поняття громадянського суспільства. Функції громадянського суспільства. Громадянське суспільство та правова держава. Роль громадян у становленні й функціонуванні громадянського суспільства. Роль громадських організацій у розбудові громадянського суспільства. Активність та відповідальність як вияв громадянської компетентності. Роль волонтерства як важлива складова громадянської культури. Сутність електронного урядування. Залученість до життя громади як важливий складник громадянської активності та вияв громадянськості.

Основні поняття теми: громадянське суспільство, правова держава, структура громадянського суспільства, громадська думка, громадська позиція, громадянська компетентність, електронне урядування, солідарність, соціальна згуртованість, соціальний капітал, соціальна активність, лідерство, ініціатива.

Основна література: 1, 2, 3, 4 : . *Додаткова література:* 6, 7, 9

Семінар 6. Роль громади в житті людини, суспільства, держави (2 год.).

Семінар 7. Громадянська участь у житті суспільства (2 год.).

Семінар 8. Коледж- простір для демократії (2 год.).

Семінар 9. Дитячі та молодіжні громадські об'єднання (2 год.).

Розділ 4 Україна , Європа , Світ

Семінар 10. Інтеграція та глобалізація (2 год.).

Тема 5. Міжнародне право. Місце та роль України в системі міжнародних відносин

Лекція 5. Міжнародне право. Місце та роль України в системі міжнародних відносин (2 год)

Поняття міжнародних відносин. Особливості міжнародного права. Система безпеки.

Міжнародна солідарність у випадку глобальних загроз. Міжнародне гуманітарне право. Урядові і неурядові міжнародні організації.

Європейське і світове співробітництво. Участь України в ООН, ОБСЄ, Раді Європи, СОТ тощо. Європейський вибір України. Угода про асоціацію Україна – ЄС. Співпраця й інтеграція України в НАТО.

Основні поняття теми: інтеграція, глобалізація, міграція; Європейський Союз, Європейська політика сусідства, Східне партнерство, міжнародне право, європейське та світове співтовариство, система безпеки і співробітництва в Європі, НАТО.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 3, 5

Семінар 11. Україна – член європейського та світового співтовариства(2 год.).

Розділ 5 Людина в соціокультурному просторі

Темаб. Людина в соціокультурному просторі

Лекція 6. Людина в соціокультурному просторі (2 год.).

Соціокультурна багатоманітність. Поняття суспільства. Соціальна структура суспільства. Соціальна згуртованість, солідарність і відповідальність. Соціальні цінності. Гендерна, етнічна, конфесійна різноманітність. Рівність.

Ефективна комунікація. Роль спілкування в житті людини й суспільства. Вербальна й невербальна комунікація.

Стереотипи та упередження. Дискримінація. Конфлікти. Поняття стереотипів і упереджень. Забобони. Шляхи подолання стереотипів. Поняття дискримінації. Основні форми та прояви дискримінації. Толерантність та інклюзія. Поняття конфлікту та його види. Стадії конфлікту. Способи подолання конфліктів. Переговори і медіація. Консенсус і компроміс.

Основні поняття теми: суспільство, соціальна структура, соціальні цінності, гендер, етнос, комунікація, вербальна і невербальна комунікація, стереотипи та упередження, дискримінація, конфлікти, толерантність та інклюзія, конфлікт, консенсус і компроміс.

Основна література: 6, 7. *Додаткова література:* 1,5.

Семінар 12. Людина в соціокультурному просторі (2 год.)

Тема 7. Світ інформації та мас-медіа

Лекція 7. Світ інформації та мас-медіа (2 год.)

Комунікація, інформація, медіа: поняття, різновиди, вплив на формування громадської думки. Медіа і демократія: свобода слова, цензура, «джинса».

Інтернет: безпека та етика поведінки у мережі, кіберзлочинність, соціальні мережі.

Основні поняття теми: інформація, мас-медіа, медіатекст, пропаганда, реклама, свобода слова, суспільне мовлення, маніпуляція, «мова ворожнечі», соціальні мережі.

Основна література: 6,7. *Додаткова література:* 3,9.

Семінар 13. Світ інформації та мас-медіа (2 год.).

Тема 8. Маніпулятивний вплив медіа

Лекція 8. Маніпулятивний вплив медіа (2 год.).

Маніпуляції в медіапросторі. Як розпізнати фейкову інформацію, пропаганду, постправду. Роль медіа у провокуванні конфліктів та поширенні стереотипів. Що таке «мова ворожнечі» і як її розпізнати. Інформаційні війни.

Достовірність інформації в мас медіа. Джерела інформації. Факт та судження. Авторство медіатексту Стандарти подання інформації. Критичний аналіз медіатекстів. Інформаційна безпека та її складові.

Основні поняття теми: маніпуляції, пропаганда, достовірність, приватність та конфіденційність, віртуальний світ, цифрова ідентичність, соціальні мережі, кіберзлочинність.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 4,10.

Практичне заняття 1. Маніпуляції у мас-медіа в сучасному світі (2 год.)

Тема 9. Людина і суспільство

Лекція 9. Людина і суспільство (2 год.)

Рівні соціальної реальності. Наукові трактовки суспільства. Типи соціальних систем. Соціальна взаємодія і соціальні відносини. Соціальна структура: статуси і ролі. Соціальні групи і спільноти. Типи соціальних структур.

Інститути: їх роль у суспільстві. Структура, функції і дисфункції соціальних інститутів. Соціальні інститути політики, економіки, релігії, освіти, науки, сім'ї. Зміни соціальних інститутів.

Основні поняття теми: людина, індивідуальність, особа, особистість, персона, соціальні інститути, спільнота, соціальні відносини.

Основна література: 6,7. *Додаткова література:* 1, 2, 9.

Семінар 14. Людина і суспільство (2 год.)

Розділ 6. Економіка

Тема 10 Соціальні цілі економіки.

Лекція 10. Соціальні цілі економіки (2 год.).

Економіка як сфера життя людей. Економічні потреби та блага. Процеси, що забезпечують задоволення потреб: виробництво, розподіл, обмін і споживання. Учасники (суб'єкти) економічних відносин. Зміни потреб та економічних процесів виробництва, розподілу, обміну, споживання під час війни. Економічна безпека. Соціальна держава.

Основні поняття теми: соціальна держава, ринкова економіка, конкуренція, бюджет, податки, прибуток, зарплата, професія, лобізм, корупція

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 11,12

Семінар 15. Місцевий бюджет: основні статті доходів та

видатків (2 год.).

Тема 11. Ринкова економіка

Лекція 11. Ринкова економіка (2 год.).

Принципи ринкової економіки. Кругообіг в ринковій економіці. Попит і пропозиція, ринкова ціна, конкуренція.

Функції держави в ринковій економіці. Державний бюджет, податки, напрямки видатків.

Основні поняття теми: ринок, ринкова економіка, попит і пропозиція, ринкова ціна, конкуренція, бюджет, податки.

Основна література: 1, 2, 3, 4 . Додаткова література: 11,12.

Тема 12. Економіка домогосподарства

Лекція 12. Економіка домогосподарства (2 год.).

Домашнє господарство як власник і споживач. Поняття про раціональне споживання. Права споживачів. Бюджет домогосподарств: види доходів, напрямки витрат, заощадження, в тому числі в умовах воєнного стану.

Основні поняття теми: власник, споживач, домашнє господарство, раціональне споживання, доходи, витрати, заощадження, воєнний стан.

Основна література: 1, 2, 3, 4. Додаткова література: 11,12

Практичне заняття 2: Родинний бюджет (2 год.).

Тема 13. Підприємництво

Лекція 13. Підприємництво (2 год.).

Підприємницька діяльність. Мета і соціальна відповідальність підприємця. Правовий захист бізнесу.

Основні поняття теми: підприємництво, бізнес, соціальна відповідальність, підприємницька діяльність, бюджет, податки, прибуток ,заробітна плата.

Основна література: 1, 2, 3, 4 . Додаткова література: 11,12.

Практичне заняття 3. Ринок праці, Аналіз попиту на ринку праці і складання резюме (2 год.)

Семінар 16. Лобіювання інтересів та корупція (2 год.).

6. Контроль навчальних досягнень

Критерії оцінювання знань з предметів загальноосвітньої підготовки за дванадцятибальною шкалою

Початковий рівень навчальних досягнень

1 бал - студент може відтворити 2-3 події, дати, історичні постаті; мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності; виконує не більш ніж 20% від загальної кількості тестів.

2 бали - студент може усно відтворити кілька історичних термінів, явищ; повинен вибрати вірний варіант відповіді (на рівні "так – ні"; частково визначає хронологічну послідовність подій; може самостійно знайти відповідь у тексті підручника; розрізняє окремі історичні події та явища без зв'язку між ними; виконує 20% від загальної кількості тестів.

3 бали - студент може дати відповідь з кількох простих речень; здатен усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з історичними джерелами, слабо орієнтується в хронології подій; має лише загальне уявлення про історичну карту; відсутні сформовані уміння і навички; виконує 30% від загальної кількості тестів.

Середній рівень навчальних досягнень

4 бали - студент має початковий рівень знань; описує історичні події без пояснень причин, з допомогою викладача здатен відтворити логіку та хронологію подій, слабо орієнтується у поняттях; має фрагментарні навички в роботі з підручником, картою, історичними документами; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу, виконує 45% від загальної кількості тестів.

5 балів - студент знає більше половини навчального матеріалу, здатен відтворити його з помилками та неточностями, має стійки навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює історичні поняття, наводить приклади, знає основні дати; орієнтується в хронології; підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен використовувати під час відповіді карту, схему; відповіді непослідовні та нелогічні; виконує 55% від загальної кількості тестів.

6 балів - студент самостійно дає більшість визначень, самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати історичні події та явища і робить певні висновки; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, володіє хронологією подій; користується додатковими джерелами (хрестоматія, карта, журнально-газетні публікації, комп'ютерні програми, Інтернет); виконує 65% від загальної кількості тестів.

Достатній рівень навчальних досягнень

7 балів - студент правильно відтворює логіку історичних подій, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, аналізує явища, оцінює

діяльність історичних постатей, наводить власні приклади на підтвердження висловленої думки; самостійно викладає матеріал теми, здатен з допомогою викладача скласти план реферату, виконати його та правильно оформити; самостійно користується додатковими джерелами історичної інформації; правильно використовує історичну термінологію; складає прості таблиці та схеми; виконує 75% від загальної кількості тестів.

8 балів - студент має достатньо повні знання, вільно використовує навчальний матеріал в стандартних ситуаціях; логічно висвітлює події з точки зору історичного взаємозв'язку; синхронізує історичні події; досконало володіє історичною та політичною картою; формулює і чітко аргументує власну думку; здатен на рецензію відповіді іншого студента; здатен опрацювати матеріал самостійно, вміє підготувати реферат та захищати його найважливіші положення; виконує 80% від загальної кількості тестів.

9 балів - студент вільно оперує вивченим матеріалом, самостійно аналізує та систематизує історичні явища; знання може застосовувати у змінених, нестандартних ситуаціях; висловлює стандартну аргументацію при оцінці історико-політичних явищ; чітко тлумачить поняття; здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу, але потребує консультації з викладачем; виконує прості творчі завдання; виконує 85% від загальної кількості тестів.

Високий рівень навчальних досягнень

10 балів - студент має глибокі та повні знання історичних подій, явищ, лідерів; може визначити тенденції та протиріччя історичних процесів; робить аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно складає таблиці та схеми; вирішує творчі завдання; вільно орієнтується у нестандартних ситуаціях, відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативу; виконує 95% від загальної кількості тестів.

11 балів - студент здатен до самостійного вивчення матеріалу; вміє застосовувати вивчений матеріал для винесення власних аргументованих суджень в практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний підготувати за підтримки викладача виступ на студентську наукову конференцію; самостійно знаходить інформацію (наукова історична література, мас-медіа, Інтернет, мультимедійні програми тощо); вільно оперує термінологією; вирішує проблемно-історичні завдання; виконує 100% від загальної кількості тестів.

12 балів - студент має системні знання, вміє їх самостійно набувати, представляє власні неординарні судження щодо історичних процесів та явищ; користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу історичних явищ; самостійно виконує науково-дослідницьку роботу; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; активно використовує знання в практичній діяльності.

8. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. зі змінами і доповненнями.
2. Кримінальний кодекс України : станом на 11 лют. 2013 р. : відповідає офіц. тексту / упоряд. В. І. Тютюгін. – Х. : Право, 2013. – 232 с.
3. Кодекс законів про працю України [Текст] : станом на 13 січ. 2015 р. : відповідає офіц. тексту. - Харків : Право, 2015. - 121, [1] с.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Текст] : із змінами та допов. станом на 09 верес. 2014 р. : (відповідає офіц. текстові). - Київ : Правова єдність : Алерта, 2014. - 247 с.
5. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356
6. Сімейний кодекс України// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21-22, ст.135

Основна:

1. Громадянська освіта (інтегрований курс, рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти / Бакка Т. В., Марголіна Л. В., Мелешенко Т. В. — К. : УОВЦ «Оріон», 2018. — 240 с
2. Громадянська освіта (інтегрований курс, рівень стандарту)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / Васильків, І. Д.; Кравчук, В. М.; Сливка, О. А.; Танчин, І. З.; Тимошенко, Ю. В.; Хлипавка, Л. М. – Тернопіль: Астон, 2018. – 256 с.
3. Громадянська освіта(інтегрований курс, рівень стандарту)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти/ П. В. Вербицька, О. В. Волошенко, Г. О. Горленко та ін. – Київ : Літера ЛТД, 2018. – 224 с.
4. Громадянська освіта (інтегрований курс, рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загал. серед. освіти / О. О. Гісем, О. О. Мартинюк. — Харків: Видавництво «Ранок», 2018. — 192 с

Додаткова

1. Громадянсько-активні школи: управління та механізми розвитку: практичний посіб. / Онаць О. М., Островерхова Н. М., Попович Л. М., Шевцов М. Г. К.: КОНВІ ПРІНТ, 2019. с. 96.
2. Трансформація української національної ідеї./упоряд. О. Доній. К.: Наш формат, 2019. 464 с.
3. Зовнішня політика України: історія та сучасність: курс лекцій. Борисова О. В.. К.: Кондор, 2017. 342 с.
4. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенко. К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. 319с.

5. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація: навчальний посібник./Лісовський П.М. Київ : Кондор, 2017. 156 с.
6. Політологія: конспект лекцій. Навч. посібник./ Піча В.М. Львів: Новий світ-2000, 2017. 172 с.
7. Політологія: підручник/М.П.Требін, Л.М.Герасіна, І.О.Поліщук, О.М.Сахань. Харків:Право, 2018. 462 с.
8. Політологія. Навчальне видання. 2-ге вид., доп. /19. Томахів В.Я. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 183 с.
9. Правознавство(профільний рівень) підручник для 10 кл. закл. Заг. середн. Освіти / О.Д. Наровлянський К: Грамота, 2018 – 272 с.
10. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / за заг.ред В.Ф. Іванова. К.: Академія вільної преси, Центр вільної преси, 2019. 100 с.
11. Сучасна економіка: Навч. посіб./Єщенко П.С., Палкін Ю.І К.: Вища школа, 2015.- 372с.
12. Фінансова грамотність в основній школі: навч. програма спецкурсу для слухачів курсів підвищення кваліфікації / авт. кол.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко. К.: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. 42 с.

9 Інформаційні ресурси

Офіційні документи:

- *Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства й освіти з прав людини.* [укр/англ / http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali](http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali)
- *Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства і прав людини (скорочене видання)* [укр/рос/англ /http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali](http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali)
- *"Хартія для всіх" (дитяче видання "Хартії")* [укр/рос/англ / http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali](http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali)
- *Декларація ООН з освіти та виховання в області прав людини* / <http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=A/RES/66/137&Lang=E>
- *Глобальні цілі ООН.* UN General Assembly, Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, 21 October 2015, A/RES/70/1 / <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>
- <https://kyivobljust.gov.ua/news/info/zmini-v-trudovomu-zakonodavstvi-v-umovah-voennogo-stanu>

Посібники Ради Європи з освіти для демократичного громадянства і прав людини (ОДГ/ОПЛ):

- *"Демократичне врядування в школах"* [укр/рос/англ / http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali](http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali)
- *Том I з ОДГ/ОПЛ "Навчаючи демократії"* [укр/рос/англ / http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali](http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali)
- *Том II з ОДГ/ОПЛ "Зростаємо у демократії"* [укр/рос/англ / http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali](http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali)

- Том III з ОДГ/ОПЛ "Живемо в демократії" [укр/рос/англ](http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali) / <http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali>
- Том IV з ОДГ/ОПЛ "Беремо участь у демократії" [укр](http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali) / <http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali>
- Том V з ОДГ/ОПЛ "Досліджуємо права дитини" [укр/рос](http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali) / <http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali>
- Том VI з ОДГ/ОПЛ "Навчання демократії" [укр](http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali) / <http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali>
- Освіта для демократичного громадянства : посіб. для підготов. вчителів з питань освіти для демократ. громадянства та освіти з прав людини (вдосконалена версія – вересень 2007) / [Р. Голлоб, Е. Хаддлестон, П. Крапф та ін.] ; пер. з англ. та адапт. Л. М. Ващенко ; за ред. Е. Хаддлестона ; заг. ред. укр. версії : Н. Г. Протасова. - К. : НАДУ, 2009. - 92 с. // <http://osvita.khpg.org/files/docs/1366804266.pdf>

Посібники з прав людини та активної участі для молоді:

- "Компас" [укр/рос/англ](http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali) / <http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali>
- "Компасіто" [укр/рос/англ](http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali) / <http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali>
- "Скажи своє слово" [укр/рос/англ](http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali) / <http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali>
- "Закладинки" [укр/англ](http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali) / <http://ukr.theewc.org/Content/What-we-do/Demokraticzna-shkola/Navchal-ni-materiali>
- Освіта у сфері прав людини у шкільній системі Європи, Центральної Азії та Північної Америки: збірник прикладів кращих практик (2009) – посібник, розроблений Бюро демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ спільно з Радою Європи, Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини та ЮНЕСКО, доступний російською мовою онлайн за посиланням: <http://www.osce.org/ru/odihr/102230?download=true>
- Керівні принципи освіти в галузі прав людини для систем середньої школи (2012), розроблені Бюро демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ – доступний українською мовою онлайн за посиланням: <http://www.osce.org/odihr/93969>

Веб-сторінки міжнародних організацій, що займаються громадянською освітою та освітою у сфері прав людини:

- Рада Європи - <http://www.coe.int/en/>
- Офіс Ради Європи в Україні - <https://www.coe.int/uk/web/kyiv>
- ООН - <http://www.un.org/en/index.html>
- Офіс ООН в Україні - <http://www.un.org.ua/en/>
- ЮНЕСКО - <http://en.unesco.org/>
- ЮНІСЕФ - <https://www.unicef.org/>
- Представництво ЮНІСЕФ в Україні - <https://www.unicef.org/ukraine/ukr/>
- Організація з безпеки та співробітництва у Європі (ОБСЄ) – <http://www.osce.org/>
- Бюро демократичних інститутів та прав людини (БДІПЛ ОБСЄ) – <http://www.osce.org/odihr>
- Координатор проектів ОБСЄ в Україні - <http://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine>
- Європейський центр імені Вергеланда (Норвегія) - <http://ukr.theewc.org/>

- *Amnesty International* - <https://www.amnesty.org/en/>
- *Amnesty International в Україні* - <http://amnesty.org.ua/>